

УДК 658.7:658.8

DOI: <https://doi.org/10.37332/2309-1533.2026.1.23>

JEL Classification: L23, M11, D23

Брич В.Я.,
 д-р екон. наук, професор,
 директор Навчально-наукового інституту інноватики,
 природокористування та інфраструктури,
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-4277-5213>,
 Західноукраїнський національний університет, м. Тернопіль,
 Шاپовалов Р.А.,
 канд. екон. наук,
 начальник відділу Центру судових і спеціальних експертиз,
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-8917-1487>,
 Український науково-дослідний інститут спеціальної техніки та
 судових експертиз Служби безпеки України, м. Київ

СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДОГОВОРАМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ПОСТАЧАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Brych V.Ya.,
 dr.sc.(econ.), professor, director of the Educational and Scientific Institute
 of Innovation, Environmental Management and Infrastructure,
 West Ukrainian National University, Ternopil,
 Shapovalov R.A.,
 cand.sc.(econ.), head of the department of the
 Center for Forensic and Special Expertise,
 Ukrainian Research Institute of Special Equipment and
 Forensic Expertise of the Security Service of Ukraine, Kyiv

SYSTEM FOR PLANNING AND MANAGEMENT OF MATERIAL AND TECHNICAL SUPPLY CONTRACTS AT AN ENTERPRISE

Постановка проблеми. Ефективне функціонування підприємства значною мірою залежить від організації системи планування та управління договорами матеріально-технічного постачання. Забезпечення своєчасного надходження матеріалів і комплектуючих, узгоджених із виробничими планами, є критичною умовою безперервності виробничого процесу та своєчасного виконання замовлень споживачів.

Неефективне управління договорами постачання може призводити до простоїв у виробництві, накопичення зайвих запасів або нестачі матеріалів, що негативно впливає на фінансові результати підприємства та рівень задоволеності клієнтів. Незважаючи на наявність численних наукових досліджень у сфері планування постачання та логістики, питання інтеграції процесів планування та управління договорами залишаються недостатньо розробленими, особливо з точки зору поєднання виробничих, збутових та договірних аспектів.

Розробка ефективної системи планування та управління договорами матеріально-технічного постачання на підприємстві дозволяє підвищити результативність діяльності, оптимізувати матеріальні потоки та забезпечити стабільне виконання виробничих планів, мінімізуючи ризики простоїв і нестачі ресурсів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика планування матеріально-технічного постачання та управління договорами активно розглядається як у вітчизняних, так і у зарубіжних наукових дослідженнях.

Вагомий внесок у дослідження проблем планування матеріально-технічного постачання здійснили Вараксіна О., Касьян О., Шевченко В., які у своїх роботах розглядають основи матеріально-технічного забезпечення підприємств, акцентуючи увагу на формуванні системи планування потреб у ресурсах, виборі постачальників та організації договірних відносин як складових ефективного функціонування виробничої системи [1].

Питання управління матеріально-технічним забезпеченням в умовах сучасних змін досліджують Лега О., Сіренко І., Тараненко Я., які обґрунтовують необхідність адаптації договірної роботи до змін

зовнішнього середовища [2]. Важливі аспекти організації процесів постачання матеріально-технічних ресурсів висвітлює Круш П. який аналізує послідовність етапів планування потреб у ресурсах, підкреслюючи значення узгодження виробничих планів із договірними зобов'язаннями постачальників для забезпечення безперервності виробничого процесу [3].

Методичні аспекти управління ефективністю використання виробничих ресурсів розробляють Микитюк П., Микитюк Ю. та Завитій Я., які пропонують інструменти аналізу ресурсного забезпечення підприємства та обґрунтовують роль системного планування постачання в забезпеченні стабільності господарської діяльності [4].

Методичні підходи до оцінювання матеріальних ресурсів розглядає Михайлюк М., який систематизує сучасні інструменти аналізу використання матеріальних ресурсів, виокремлюючи роль інформаційного забезпечення у процесах прийняття управлінських рішень щодо планування закупівель і укладання договорів [5].

У монографічному дослідженні Микитюк П. та Микитюк Ю. аналізують концептуальні підходи до управління системою забезпечення матеріально-технічними ресурсами в будівництві, зосереджуючи увагу на плануванні потреб у ресурсах, організації взаємодії з постачальниками та контролі використання матеріалів [6].

Науменко М., Товма Л., Морозов І. [7] у своїй праці обґрунтовують управління матеріально-технічним забезпеченням територіально розподілених структур, виокремлюючи ключові етапи планування, укладання договорів із постачальниками та оптимізації взаємодії з постачальниками для досягнення стратегічних цілей підприємства.

Міжнародні дослідники, такі як Van der Valk W., Lumineau F., Wang W., досліджують питання контракування в межах управління ланцюгами постачання, підкреслюючи важливість детального аналізу умов договорів, способів їх дизайну та впливу на ефективність координації відносин між постачальником і покупцем у глобальних ланцюгах постачання [8].

Микитюк П. та співавтори у [9] розглядають процес укладання та адміністрування контрактів у SCM, виокремлюючи стадії прийняття рішень, дизайн договорів і управління міжорганізаційними відносинами через контракти.

Faludi T. розглядає роль контрактів як ключового механізму координації в управлінні ланцюгами постачання, виділяючи типи контрактів і їхній вплив на узгодженість планування та постачання продукції [10].

Вітчизняні науковці також аналізують логістичні підходи до управління постачанням і договірною роботою. Шаманська О. у своїх дослідженнях логістичного управління матеріально-технічним забезпеченням виробничої діяльності підкреслює значення координації виробничих потреб і договірних зобов'язань для оптимізації процесів постачання [11].

Незважаючи на зростання кількості праць у сфері управління постачанням та контрактами, існуючі дослідження частіше фокусуються на окремих аспектах – плануванні потреб у матеріалах, дизайні контрактів чи ризик-менеджменті в ланцюгах постачання. Водночас питання системної інтеграції планування постачання з управлінням договорами як єдиною управлінською системою потребує подальшого розвитку з огляду на сучасні виклики динамічного ринку та інформаційної інтеграції процесів.

Постановка завдання. Мета статті полягає в аналізі та обґрунтуванні системи планування матеріально-технічного постачання та управління договорами на підприємстві для підвищення ефективності постачання і забезпечення безперервності виробничих процесів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Ефективне функціонування підприємства у сучасних умовах значною мірою визначається кількістю та якістю укладених договорів. Під договором розуміється будь-яка угода між підприємством та контрагентами (юридичними або фізичними особами), зокрема договори про виконання робіт і послуг, оренду, рахунки-фактури тощо. Виконання або невиконання цих договорів визначає стратегію та тактику підприємства [1]. Довгострокові договори співпраці суттєво впливають на фінансово-господарську діяльність партнерів.

З огляду на значення договірної діяльності, управлінський облік має здійснюватися у двох напрямках: облік виконання бюджетів підрозділів підприємства (центрів відповідальності) та облік виконання договорів із постачальниками чи підрядниками.

Аналіз фінансово-господарської діяльності базується на даних бухгалтерської звітності, проте первинні документи слід додатково обробляти у розрізі укладених договорів. Інтеграція управлінського обліку договірної діяльності із системою бухгалтерського обліку забезпечує оперативне отримання інформації про фінансовий стан підприємства без залучення додаткового персоналу [2].

Використання комп'ютерних інформаційних систем для управління підприємством підвищує його конкурентоспроможність завдяки кращій керованості та адаптації до змін ринкової кон'юнктури. Лише інтегрована система підтримки прийняття рішень у фінансовому менеджменті підприємства дозволяє ефективно вирішувати завдання управління договірною діяльністю.

Однією з ключових підсистем є «Планування платежів підприємства», яка функціонує разом із підсистемою «Облік договорів із контрагентами». Вона забезпечує оптимальне використання коштів

на розрахунковому рахунку підприємства у разі, коли неможливо оплатити всі заявки або виникає потреба у пролонгації платежів через відсутність коштів.

Основні функції підсистеми «Облік договорів із контрагентами»:

1. Реєстрація господарських договорів: створення електронних документів, номенклатурна нумерація, реєстрація реквізитів, збереження зв'язків між документами та додатковими угодами.
2. Облік оплати та виконання договірних зобов'язань із відображенням руху коштів у договорах і всіх залежних документах.
3. Контроль оплат за договорами, передоплат та кредиторської заборгованості.
4. Формування кредиторської заборгованості у межах бюджетів центрів відповідальності.
5. Облік усіх господарських операцій у розрізі центрів відповідальності з вказівкою джерел фінансування.
6. Оперативний доступ до інформації щодо договорів, змін зобов'язань та додаткових угод.
7. Формування заявок на оплату у розрізі бюджетів центрів відповідальності.
8. Планування платежів підприємства з пріоритетом за наявності коштів.
9. Часткова оплата заявлених документів при нестачі коштів.
10. Автоматичне формування платіжних доручень із нумерацією та датою операційного дня банку.

11. Друк платіжних доручень (стандартних та гарантованих).
12. Формування буфера для інтеграції з системою «Клієнт-Банк».
13. Підтримка мережевої роботи з платіжними дорученнями.
14. Переформування платіжного доручення у разі відмови банку від його обробки.
15. Оперативний облік оплати договорів без затримки отримання банківської виписки.
16. Використання інформації для автоматизованого кореспондування рахунків у бухгалтерському обліку.

Застосування цієї системи дозволяє забезпечити ефективне управління договорами, оптимізувати інформаційні потоки, зменшити накладні витрати та підвищити оперативність прийняття управлінських рішень [3].

У запропонованій системі управління договірною діяльністю підприємства реалізується адаптивний підхід, що передбачає активну і пасивну адаптацію: перша спрямована на протидію зовнішнім загрозам, друга – на пристосування до змін у галузі та ринковому середовищі. Це забезпечує стійкість підприємства навіть в умовах нестабільності економіки.

Автоматизована система обліку договорів є невід'ємною частиною управлінського та фінансового обліку і формує основу для прийняття рішень, що підтримують життєздатність підприємства [4].

На рис. 1 представлено схему управління договірною діяльністю забезпечення матеріально-технічними ресурсами ПрАТ «Івано-Франківськцемент», яка побудована відповідно до функціональної структури підприємства та враховує вимоги системи управління договірною діяльністю.

Застосування цієї системи дозволяє комплексно організувати процес планування, контролю та аналізу діяльності, пов'язаної з договорами постачання матеріально-технічних ресурсів, та виконувати такі ключові завдання:

1. Ведення реєстру договорів – забезпечує систематизацію та централізоване збереження всіх договорів постачання та супутніх документів, контроль їх дійсності та термінів.
2. Управління наряд-замовленнями – передбачає оформлення та координацію нарядів на отримання матеріалів та комплектуючих, а також моніторинг їх виконання.
3. Контроль надходження коштів – включає перевірку та облік оплат за договорами, забезпечує своєчасність фінансових розрахунків і відповідність умовам договорів.
4. Планування відвантаження матеріально-технічних ресурсів – дозволяє формувати графіки постачання та оптимізувати логістичні потоки ресурсів для забезпечення безперервності виробничого процесу.
5. Управління відвантаженням продукції – охоплює організацію фактичного переміщення ресурсів, контроль їх якості, кількості та відповідності замовленням.
6. Складання добового плану збуту продукції – передбачає деталізоване планування постачання продукції на щоденній основі з урахуванням наявних ресурсів та поточних потреб ринку.
7. Ведення бази митних рахунків та митних декларацій – забезпечує облік та контроль документів при імпорті матеріально-технічних ресурсів, що дозволяє дотримуватися законодавчих вимог та зменшувати ризики порушень.
8. Облік вартості продукції – включає розрахунок собівартості постачання, аналіз витрат і формування достовірної інформації для фінансового планування.
9. Управління податковими накладними – забезпечує правильність оформлення документів, контроль за своєчасністю їх реєстрації та відповідністю законодавчим нормам.
10. Облік та аналіз реалізації продукції – передбачає збір і систематизацію даних про виконання договорів, оцінку ефективності постачання та підготовку аналітичних звітів для керівництва [6].

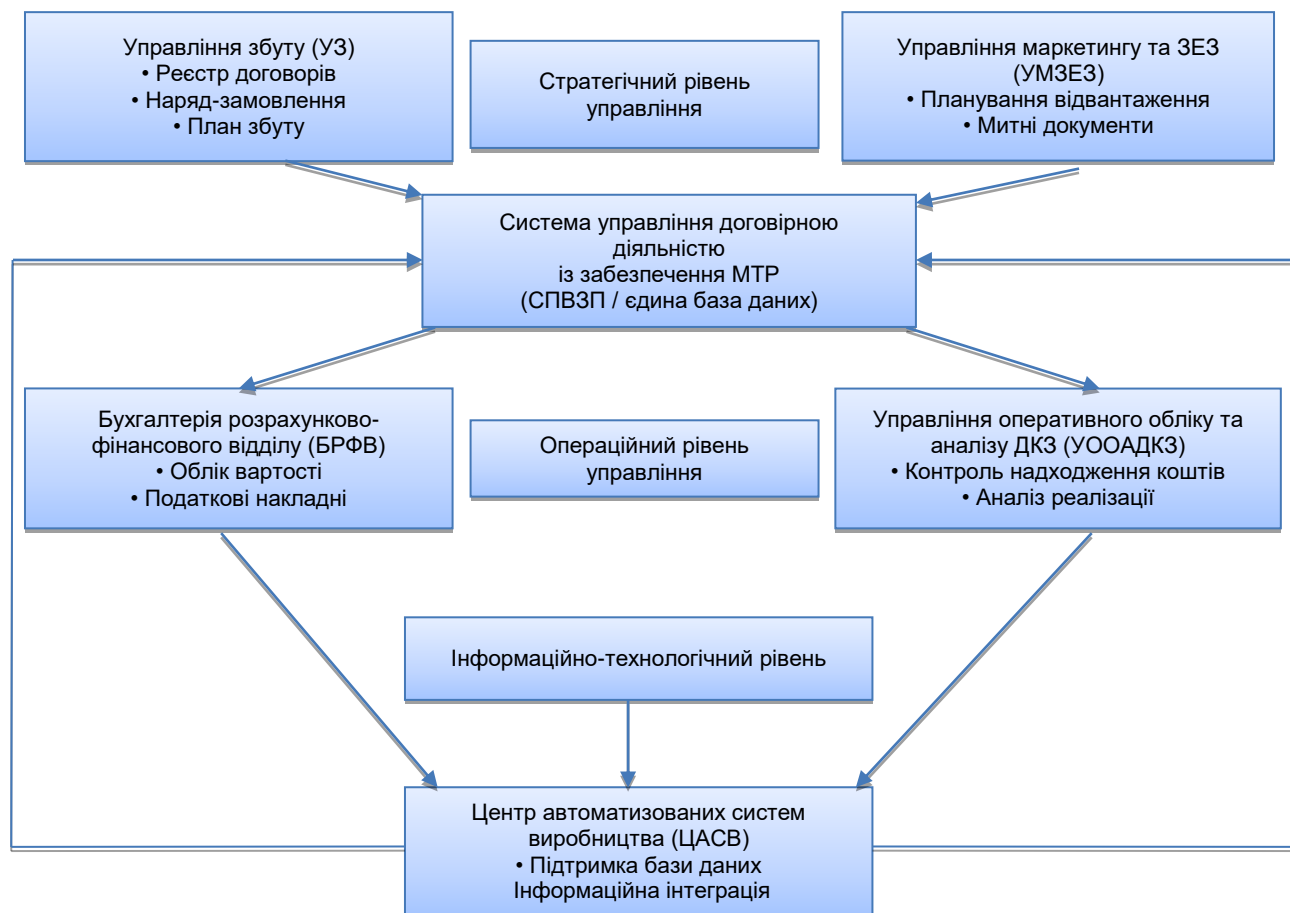

Рис. 1. Схема управління договірною діяльністю забезпечення матеріально-технічними ресурсами ПрАТ «Івано-Франківськцемент»

Джерело: побудовано автором на основі [5]

Дані завдання розподілені між наступними підрозділами (див. рис. 1):

1. Управління збуту (УЗ).
2. Управління маркетингу та зовнішньоекономічних зв'язків (УМЗЕЗ).
3. Бухгалтерія розрахунково-фінансового відділу (БРФВ).
4. Управління оперативного обліку та аналізу дебіторської та кредиторської заборгованості (УООАДКЗ).
5. Центр автоматизованих систем виробництва (ЦАСВ).

Наведемо короткий опис функціонування системи планування, виробництва та збуту продукції (СПВЗП) у контексті управління договірною діяльністю з забезпеченням матеріально-технічними ресурсами підприємства [7].

Укладання договорів на постачання продукції між ПрАТ «Івано-Франківськцемент» та споживачами здійснюється через Управління збуту та Управління маркетингу та зовнішньоекономічних зв'язків. На підставі укладеного договору оформлюється наряд-замовлення, який вводиться до бази даних СПВЗП. При необхідності база даних коригується відповідно до змін у договорах або додаткових умов.

Працівники УООАДКЗ після отримання пакета платіжних документів (зокрема оригіналу «банківської виписки») вводять до бази даних суми, що надійшли як попередня оплата продукції. Введення здійснюється на підставі цільового призначення платежу та відповідно до ліміту-замовлення, внесеного УЗ у базу даних. У разі наявності дебіторської заборгованості за відповідним договором, її погашення відбувається автоматично, а залишок авансів використовується для подальшого відвантаження продукції [12].

Авансовані суми по кожному платнику вносяться до бази даних для бронювання управлінням забезпечення та видачі товарно-транспортних накладних на відвантаження продукції. Ця інформація формується у вигляді довідки та друкованого або електронного документа.

При обробці платіжних документів від платників, які мають дебіторську заборгованість, УООАДКЗ здійснює аналогічні операції, забезпечуючи правильне віднесення коштів та контроль залишків.

На підставі наряд-замовлення та отриманих передоплат виписується паперова або електронна товарно-транспортна накладна, яка є підставою для працівників товарного складу на відвантаження продукції.

Управління збуту видає розпорядження на відвантаження продукції за умови:

- надходження коштів на розрахунковий рахунок та укладення договору зі споживачем;
- наявності кредиторської заборгованості, яка дозволяє бронювати кошти під відвантаження.

При експорті продукції вантаж проходить митне декларування. Працівники відділу декларування УМЗЕЗ оформлюють митні рахунки-фактури у валютному еквіваленті [13]. Після відправки вантажу та оформлення митної декларації (ВМД) дані вводяться в ЦАСП для зводу до бази даних. При введенні ВМД здійснюється контроль ваги, курсу та дати валютного курсу для виписки рахунку-фактури у гривневому еквіваленті.

Рахунки-фактури та податкові накладні передаються до відповідних підрозділів підприємства (УМЗЕЗ, УООАДКЗ). Невірні документи повертаються до ЦАСП до 16:00 для коригування та видачі наступного дня.

На основі даних СПВЗП здійснюється облік відвантаженої та реалізованої продукції, а також дебіторської та кредиторської заборгованості. Працівники УООАДКЗ отримують інформацію про всі залишки за договорами та формують її у необхідному розрізі для аналізу та контролю.

Бухгалтерія контролює відвантаження та реалізацію продукції за видами оплати та шифрами продукції. ЦАСВ передає інформацію щодо залишків неоплачених рахунків, кредиторської заборгованості та закриття рахунків, що використовується для управлінського та фінансового обліку [11].

Система управління договірною діяльністю із забезпечення матеріально-технічних ресурсів забезпечує:

- підвищення ефективності управління за рахунок оперативної та достовірної інформації;
- оптимізацію діловодства та інформаційних потоків;
- зниження накладних витрат через автоматизацію процесів;
- підвищення культури праці та концентрації на професійних обов'язках співробітників;
- надійний оперативний облік та контроль коштів у розрізі центрів відповідальності;
- контроль виконання договірних зобов'язань;
- повну безпеку та цілісність даних на всіх етапах обробки.

Автоматизована система обліку договорів є основою для прийняття управлінських рішень, що забезпечують адаптивність підприємства в умовах змінного економічного та воєнного середовища. На українському ринку представлені системи підтримки прийняття рішень, які дозволяють частково забезпечити адаптивне управління, проте жодна готова система не вирішує всі завдання великого підприємства повністю.

Висновки з проведеного дослідження. Проведене дослідження дозволило сформулювати цілісне уявлення про функціонування системи управління договірною діяльністю із забезпечення матеріально-технічних ресурсів ПрАТ «Івано-Франківськцемент». Встановлено, що дана система забезпечує інтеграцію процесів планування, обліку та контролю договірних зобов'язань з операційною діяльністю підприємства, включно з постачанням і відвантаженням продукції, а також фінансовим обліком, що сприяє підвищенню оперативності та достовірності управлінської інформації. Розподіл функціональних завдань між структурними підрозділами, зокрема управлінням збуту, управлінням маркетингу та зовнішньоекономічних зв'язків, бухгалтерією розрахунково-фінансового відділу, управлінням оперативного обліку та аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості, а також Центром автоматизованих систем виробництва, забезпечує чітку координацію процесів, контроль за виконанням договірних умов, надходженням коштів, відвантаженням продукції та веденням обліку реалізації.

Дослідження показало, що ефективність системи визначається своєчасністю та точністю ведення договорів і наряд-замовлень, контролем надходжень коштів та їх розподілу під відвантаження продукції, організацією бронювання ресурсів і товарно-транспортних накладних, а також контролем оформлення податкових і митних документів. Значущим аспектом є облік відвантаженої продукції та аналіз дебіторської і кредиторської заборгованості, що дозволяє оперативно виявляти відхилення та забезпечувати відповідність фінансових і виробничих показників установленим нормативам. Реалізація зазначених функцій сприяє підвищенню ефективності управлінських рішень, оптимізації інформаційних потоків, зниженню обсягу рутинної роботи персоналу, забезпеченню надійного контролю надходжень і використання коштів у розрізі центрів відповідальності, а також підвищенню культури праці та концентрації співробітників на виконанні професійних обов'язків.

Водночас функціонування системи обмежується зовнішніми факторами, такими як нестабільність постачання матеріалів, коливання цін на ресурси, порушення логістичних ланцюгів і зміни попиту, що вимагає постійної адаптації процедур управління. Подальші дослідження доцільно спрямувати на вдосконалення інструментарію автоматизації обліку та контролю договірних процесів, адаптацію процедур управління до змін зовнішнього середовища, оптимізацію інформаційних потоків

між підрозділами та інтеграцію сучасних цифрових інструментів для підвищення точності та оперативності прийняття управлінських рішень.

Система управління договірною діяльністю з забезпеченням матеріально-технічних ресурсів є ефективним інструментом координації виробничо-збутових процесів, сприяє своєчасному виконанню договірних зобов'язань та підвищенню загальної ефективності діяльності підприємства в умовах нестабільного ринкового середовища, забезпечуючи надійну основу для прийняття управлінських рішень і стратегічного планування.

Література

1. Вараксіна О. В., Касьян О. О., Шевченко В. Б. Теоретичні підходи до матеріально-технічного забезпечення підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. Випуск № 24. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-6>.
2. Лега О. В., Сіренко І. О., Тараненко Я. І. Управління процесами постачання матеріально-технічних ресурсів: теоретичні засади та практичні підходи. *Економічний простір*. 2024. № 196. С. 40-49. DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.196.40-49>.
3. Круш П. В. Теоретичні основи управління матеріальними запасами підприємств. *Економічний вісник Національного технічного університету України «Київський політехнічний інститут»*. 2017. № 14. С. 239-245. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_38 (дата звернення: 20.12.2025).
4. Микитюк П. П., Микитюк Ю. І., Завитий Я. М. Методика аналізу та управління ефективністю використання виробничих ресурсів організації. *Економічний аналіз*. 2022. Том 32. № 4. С. 217-228. URL: <http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/5108> (дата звернення: 20.12.2025).
5. Михайлюк М. О. Систематизація методичних підходів до оцінювання матеріальних ресурсів на промислових підприємствах. *Ефективна економіка*. 2017. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5499> (дата звернення: 21.12.2025).
6. Управління системою забезпечення матеріально-технічними ресурсами в будівництві / кол. монографія за ред. П. П. Микитюка. Тернопіль : ЗУНУ, 2022. 206 с. URL: <https://dspace.wunu.edu.ua/items/f6b49124-1e20-4d04-9678-fccsa9af5cfd> (дата звернення: 22.12.2025).
7. Науменко М., Товма Л., Морозов І. Управління матеріально-технічним забезпеченням територіально розподілених структур: логістичний підхід. *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*. 2021. № 2(33). С. 324-334. DOI: <https://doi.org/10.18371/fcapt.v2i33.206972>.
8. Van der Valk W., Lumineau F., Wang W. Research on contracting in supply chain management and related disciplines: A synthesis of scholarly recommendations and a discussion of future opportunities. *Oxford Handbook of Supply Chain Management* / Choi T. Y., Li J. J., Rogers D. S., Schoenherr T., Wagner S. M. (Eds.). 2020. 1st ed. Oxford University Press. P. 506-540. DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190066727.013.30>.
9. Efficient Management of Material Resources in Low-Carbon Construction / Mykytyuk P., Brych V., Manzhula V., Borysiak O., Sachenko A., Banasik A., Kempa W. M., Mykytyuk Yu., Czupryna-Nowak A., Lebid I. *Energies*. 2024. Volume 17. Iss. 3. DOI: <https://doi.org/10.3390/en17030575>.
10. Faludi T. Composite Contracts in Supply Chain. *Theory, Methodology, Practice – Review of Business and Management*. 2020. Vol. 16. № 1. P. 3-9. DOI: <http://dx.doi.org/10.18096/TMP.2020.01.01>.
11. Шаманська О. І. Сучасні підходи до оцінювання ефективності управління ресурсним потенціалом підприємства. *Ефективна економіка*. 2013. № 3. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1860> (дата звернення: 24.12.2025).
12. Талах Т. А. Особливості багатофакторного аналізу матеріальних ресурсів підприємства. *Економічний форум*. 2019. № 1. С. 124-132. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2019_1_22 (дата звернення: 23.12.2025).
13. Оляднічук Н. В. Удосконалення обліку та аудиту розрахунків із постачальниками та підрядниками. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Економіка і менеджмент*. 2021. Вип. 47. С. 86-92. DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2021-47-10>

References

1. Varaksina, O.V., Kasian, O.O. and Shevchenko, V.B. (2021), "Theoretical approaches to material and technical support of the enterprise", *Ekonomika ta suspilstvo*, Issue no. 24, DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-6>.
2. Leha, O.V., Sirenko, I.O. and Taranenko, Ya.I. (2024), "Management of supply processes of material and technical resources: theoretical foundations and practical approaches", *Ekonomichniy prostir*, no. 196, pp. 40-49, DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.196.40-49>.
3. Krush, P.V. (2017), "Theoretical foundations of enterprise inventory management", *Ekonomichniy visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu Ukrainy "Kyivskiy politekhnichnyi instytut"*, no. 14, pp. 239-245, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/evntukpi_2017_14_38 (access date December 20, 2025).

4. Mykytiuk, P.P., Mykytiuk, Yu.I. and Zavytii, Ya.M. (2022), "Methodology of analysis and management of the efficiency of production resources use in an organization", *Ekonomichnyi analiz*, Vol. 32, no. 4, pp. 217-228, available at: <http://econa.wunu.edu.ua/index.php/econa/article/view/5108> (access date December 20, 2025).
5. Mykhailiuk, M.O. (2017), "Systematization of methodological approaches to evaluation of material resources at industrial enterprises", *Efektivna ekonomika*, no. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5499> (access date December 21, 2025).
6. Mykytiuk, P.P. (Ed.) (2022), *Upravlinnia systemoiu zabezpechennia materialno-tehnichnymy resursamy v budivnytstvi* [Management of the system of material and technical resources provision in construction], coll. monograph, ZUNU, Ternopil, Ukraine, 206 p., available at: <https://dspace.wunu.edu.ua/items/f6b49124-1e20-4d04-9678-fccca9af5cfd> (access date December 22, 2025).
7. Naumenko, M., Tovma, L. and Morozov, I. (2021), "Management of material and technical support of territorially distributed structures: a logistics approach", *Financial and Credit Activity Problems of Theory and Practice*, no. 2(33), pp. 324-334, DOI: <https://doi.org/10.18371/fcaptp.v2i33.206972>.
8. Van der Valk, W., Lumineau, F. and Wang, W. (2020), "Research on contracting in supply chain management and related disciplines: A synthesis of scholarly recommendations and a discussion of future opportunities", In: Choi, T.Y., Li, J.J., Rogers, D.S. et al. (Eds.), *Oxford Handbook of Supply Chain Management*, 1st ed., Oxford University Press, Oxford, UK, pp. 506-540, DOI: <https://doi.org/10.1093/oxfordhb/9780190066727.013.30>.
9. Mykytyuk, P., Brych, V., Manzhula, V. et al. (2024), "Efficient management of material resources in low-carbon construction", *Energies*, Vol. 17, Iss. 3, DOI: <https://doi.org/10.3390/en17030575>.
10. Faludi, T. (2020), "Composite contracts in supply chain", *Theory, Methodology, Practice – Review of Business and Management*, Vol. 16, no. 1, pp. 3-9, DOI: <http://dx.doi.org/10.18096/TMP.2020.01.01>.
11. Shamanska, O.I. (2013), "Modern approaches to evaluating the efficiency of enterprise resource potential management", *Efektivna ekonomika*, no. 3, available at: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1860> (access date December 24, 2025).
12. Talakh, T.A. (2019), "Features of multifactor analysis of enterprise material resources", *Ekonomichnyi forum*, no. 1, pp. 124-132, available at: http://nbuv.gov.ua/UJRN/ecfor_2019_1_22 (access date December 23, 2025).
13. Oliadnichuk, N.V. (2021), "Improvement of accounting and audit of settlements with suppliers and contractors", *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu. Serii: Ekonomika i menedzhment*, Iss. 47, pp. 86-92, DOI: <https://doi.org/10.32841/2413-2675/2021-47-10>

Брич В.Я., Шаповалов Р.А.

СИСТЕМА ПЛАНУВАННЯ ТА УПРАВЛІННЯ ДОГОВОРАМИ МАТЕРІАЛЬНО-ТЕХНІЧНОГО ПОСТАЧАННЯ НА ПІДПРИЄМСТВІ

Мета. Аналіз та обґрунтування системи планування матеріально-технічного постачання та управління договорами на підприємстві для підвищення ефективності постачання і забезпечення безперервності виробничих процесів.

Методика дослідження. У процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи: аналіз і синтез – для узагальнення підходів до управління договірною діяльністю та матеріально-технічним постачанням; системний підхід – для розгляду підприємства як інтегрованої системи, що поєднує планування, облік, контроль та відвантаження продукції; структурно-функціональний аналіз – для визначення взаємозв'язків між підрозділами та процесами; графічний метод – для візуалізації схем організації управління договірною діяльністю; порівняльний аналіз – для узагальнення практичного досвіду підприємств.

Результати дослідження. Проведене дослідження показало, що система планування та управління договорами матеріально-технічного постачання забезпечує інтеграцію ключових процесів підприємства: ведення договорів, оформлення наряд-замовлень, контроль надходжень коштів, планування і відвантаження продукції, а також облік реалізації. Функціональні підрозділи – управління збуту, управління маркетингу та зовнішньоекономічних зв'язків, бухгалтерія розрахунково-фінансового відділу, управління оперативного обліку та аналізу дебіторської і кредиторської заборгованості, Центр автоматизованих систем виробництва – виконують чітко розподілені завдання, що забезпечує оперативність і точність виконання договірних зобов'язань. Досліджено вплив організації процесів на своєчасність постачання продукції, оптимізацію використання матеріальних ресурсів та підвищення ефективності управлінських рішень.

Наукова новизна результатів дослідження. Встановлено, що ефективне управління договорами матеріально-технічного постачання забезпечується інтеграцією функціональних підрозділів підприємства та регламентованою взаємодією процесів, що сприяє узгодженню планування, обліку, контролю та відвантаження ресурсів. Набуло подальшого розвитку теоретико-методичне забезпечення управління договірними процесами шляхом виокремлення та обґрунтування

комплексу організаційно-економічних механізмів, зокрема: механізму координації договірних умов із виробничими потребами, механізму контролю виконання договірних зобов'язань, механізму інформаційного забезпечення прийняття управлінських рішень та механізму оцінювання ефективності договірної діяльності.

Практична значущість результатів дослідження. Результати дослідження можуть бути використані підприємствами для вдосконалення системи управління договірною діяльністю, підвищення ефективності матеріально-технічного постачання, оптимізації інформаційних потоків між підрозділами, забезпечення своєчасного виконання договорів та надійного контролю надходжень і витрат ресурсів. Вони також сприяють автоматизації обліку та підвищенню культури управління на підприємстві.

Ключові слова: планування ресурсів, управління договорами, матеріально-технічне постачання, ефективність використання матеріальних ресурсів, координація підрозділів, контроль виконання договорів, облік і відвантаження продукції, оптимізація операційних процесів.

Brych V.Ya., Shapovalov R.A.

SYSTEM FOR PLANNING AND MANAGEMENT OF MATERIAL AND TECHNICAL SUPPLY CONTRACTS AT AN ENTERPRISE

Purpose. The aim of this article is to analyse and substantiate a system for planning material and technical supply and managing contracts at an enterprise in order to improve supply efficiency and ensure the continuity of production processes.

Methodology of research. General scientific and special methods were used in the process of research: analysis and synthesis – to generalize approaches to managing contractual activities and material and technical supply; systemic approach – to consider the enterprise as an integrated system that combines planning, accounting, control and shipment of products; structural and functional analysis – to determine the relationships between units and processes; graphical method – to visualize the schemes for organizing contractual activities management; comparative analysis – to generalize the practical experience of enterprises.

Findings. The study showed that the system of planning and management of material and technical supply contracts ensures the integration of key processes of the enterprise: contract management, execution of work orders, control of cash receipts, planning and shipment of products, as well as accounting for sales. Functional units - sales department, marketing and foreign economic relations department, accounting of the settlement and financial department, department of operational accounting and analysis of receivables and payables, Centre for automated production systems - perform clearly distributed tasks, which ensures the efficiency and accuracy of fulfilment of contractual obligations. The influence of process organization on the timeliness of product delivery, optimization of the use of material resources and increasing the efficiency of management decisions was studied.

Originality. It has been established that effective management of material and technical supply contracts is ensured by the integration of the enterprise's functional units and the regulated interaction of processes, which facilitates the coordination of planning, accounting, control, and shipment of resources. The theoretical and methodological framework for managing contractual processes has been further developed by identifying and substantiating a set of organizational and economic mechanisms, including: a mechanism for coordinating contractual terms with production needs, a mechanism for monitoring the fulfilment of contractual obligations, a mechanism for providing information to support managerial decision-making, and a mechanism for evaluating the effectiveness of contractual activities.

Practical value. The research results can be used by enterprises to improve the contractual management system, increase the efficiency of material and technical supply, optimize information flows between departments, and ensure timely execution of contracts and reliable control of resource receipts and expenditures. They also contribute to the automation of accounting and increase the management culture at the enterprise.

Key words: resource planning, contract management, material and technical supply, efficiency of material resources use, coordination of departments, control of contract execution, accounting and shipment of products, optimization of operational processes.

Дата надходження рукопису: 23.01.2026

Дата прийняття рукопису до друку: 27.02.2026

Дата публікації: 31.03.2026